

פרשת יתרו

יח א וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל-אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כיהוציא יהוה את-ישראל ממצרים:

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל-אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כיהוציא יהוה את-ישראל ממצרים:

וישמע יתרו רבא דמדן חמוהי דמשה ית כל די עבד יי למשה ולישראל עמיה ארי אפיק יי ית ישראל ממצרים:

ב ויקח יתרו חתן משה את-צפרה אשת משה אחר שלוחיה:

ויקח יתרו חתן משה את-צפרה אשת משה אחר שלוחיה:

ודבר יתרו חמוהי דמשה ית צפרה אתת משה בתר דפטררה:

רש"י

(א) וישמע יתרו, מה שמועה שמע וכו' — קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (ובחיים קטו). יתרו, שבע שמות נקראו לו: רעואל, יתר, יתרו, חוכב, חבר, קיני, פוטיאל (מכילתא). [בדפוס זאמורה: רעואל — שנעשה רע] לאל. יתר — על שם שיתר פרשה אחת בתורה: "ואתה תחזה" (שמות יח, כא). יתרו — לכשנתגזר וקיים המצות, הוסיפו לו אות אחת על שמו. חוכב — שחכב את התורה. וחוכב הוא יתרו, שנאמר: "מבני חכב חתן משה" (שופטים ד יא). [בכת"י: חבר — שנתחבר למקום] [בדפוס זאמורה: קיני — שהטיל קנאה לאביהם שבשמים. פוטיאל — שפסם עגלים לעבודה זרה] ויש אומרים: רעואל — אביו של יתרו היה, ומהו אומר "ותבאנה אל רעואל אביהן" (לעיל ב יח) — שהתינוקות קורין לאבי אביהן 'אבא'. בספרי (בהעלותך י כט). חתן משה, כאן היה יתרו מתכבד במשה: 'אני חותן המלך', ולשעבר היה משה תולה הגדלה בחמיו, שנאמר: (לעיל ד יח) "וישב אל יתר חתנו" (מכילתא). למשה ולישראל, שקול משה כנגד כל ישראל (מכילתא). את כל אשר עשה, להם [ג"א: אלהים] בירידת המן, ובבאר ובעמלק. כי הוציא ה' וגו' [את-ישראל ממצרים], זו גדולה על כלם (מכילתא):

(ב) אחר שלוחיה, כשאמר לו הקדוש ברוך הוא במדין: 'לך שב מצרים וגו' ויקח משה את אשתו ואת בניו' וגו' (לעיל ד יט-כ), ויצא אהרן לקראתו 'ויפגשוהו בהר האלהים' (לעיל ד כז) אמר לו: 'מי הם הללו', אמר לו: 'זו היא אשתי שנשאתי במדין, ואלו בני'. אמר לו: 'והיכן אתה מוליכן', אמר לו: 'למצרים'. אמר לו: 'על הראשונים אנו מצטערים, ואתה בא להוסיף עליהם', אמר לה: 'לכי לבית אביך' — נטלה שני בניה והלכה לה:

ג וְאֵת שְׁנֵי בְנֵיהָ אֲשֶׁר שָׁם הָאֶחָד גִּרְשָׁם כִּי אָמַר גַּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נֹכְרִיהָ:
וְאֵת שְׁנֵי בְנֵיהָ אֲשֶׁר שָׁם הָאֶחָד גִּרְשָׁם כִּי אָמַר גַּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נֹכְרִיהָ:
וְיֵת תְּרִין בְּנֵהָ דֵי שׁוּם חַד גִּרְשָׁם אַרְי אָמַר דִּיר הָיִיתִי בְּאֶרְעָא נֹכְרָאָה:

ד וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחֶרֶב פְּרַעָה:
וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחֶרֶב פְּרַעָה:
וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אַרְי אֱלֹהָא דְאַבָּא הָוָה כְּסַעְדִּי וְשִׁזְבְּנִי מִחֶרְבָּא דְפְרַעָה:

ה וַיָּבֵא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמְּדַבֵּר אֲשֶׁר־הוּא חֲנָה שֵׁם הָרַח הָאֱלֹהִים:

וַיָּבֵא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמְּדַבֵּר אֲשֶׁר־הוּא חֲנָה שֵׁם הָרַח הָאֱלֹהִים:
וְאַתָּא יִתְרוֹ חֲמוּהֵי דְמֹשֶׁה וּבְנוֹהֵי וְאַתְתִּיהָ לְוַת מֹשֶׁה לְמַדְבְּרָא דֵי הוּא שְׂרִי תַמְן לְטוּרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוּהֵי
יְקָרָא דִּי:

ו וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה אֲנִי חֲתַנְךָ יִתְרוֹ כִּי אֱלֹהֵי וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בְנֵיהָ עִמָּה:
וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה אֲנִי חֲתַנְךָ יִתְרוֹ כִּי אֱלֹהֵי וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בְנֵיהָ עִמָּה:
וְאָמַר לְמֹשֶׁה אֲנָא חֲמוּךְ יִתְרוֹ אֲתִי לְוַתְךָ וְאַתְתְּךָ וְתְרִין בְּנֵהָ עִמָּה:

ז וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקַרְאֵת חֲתָנּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁק־לוֹ וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ־לְרַעְהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֵאוּ הָאֱהָלָה:
וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקַרְאֵת חֲתָנּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁק־לוֹ וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ־לְרַעְהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֵאוּ הָאֱהָלָה:
וַיִּנְפַק מֹשֶׁה לְקַדְמוֹת חֲמוּהֵי וּסְגִיד וּנְשִׁיק לִיהּ וּשְׁאַיְלוּ גַבְרַי לְחִבְרִיהּ לְשָׁלוֹם וְעַלּוּ לְמִשְׁפָּנָא:

רש"י

(ד) וַיִּצְלַנִּי מִחֶרֶב פְּרַעָה, כְּשֶׁגִּלּוֹ דְתַן וְאַבְרָם עַל דְּבַר הַמְצָרִי וּבְקִשׁ לְהַרְגֵּ אֶת מֹשֶׁה — נַעֲשֶׂה צְוָארוֹ כְּעַמּוּד שֶׁל שֵׁשׁ.

(מכילתא):

(ה) אֶל הַמְּדַבֵּר, אֵף אֲנִי יוֹדְעִים שְׂבַמְדָּבֵר הִיָּה, אֶלָּא בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל יִתְרוֹ דְּבַר הַפְּתוּכִי, שֶׁהִיָּה יוֹשֵׁב בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל עוֹלָם וּנְדָבוֹ לְבוֹ לְצִאת אֶל הַמְּדַבֵּר — מְקוֹם תְּהוּ, לְשִׁמּוֹעַ דְּבָרֵי תוֹרָה (מכילתא):

(ו) וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה, עַל יְדֵי שְׁלִיחַ (מכילתא). אֲנִי חֲתַנְךָ יִתְרוֹ וְגו' [וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בְנֵיהָ], אִם אֵין אַתָּה יוֹצֵא בְּגִינִי — צֵא בְּגִין אִשְׁתְּךָ, וְאִם אֵין אַתָּה יוֹצֵא בְּגִין אִשְׁתְּךָ, צֵא בְּגִין שְׁנֵי בְנֵיהָ. (מכילתא):

(ז) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה, כְּבוֹד גָּדוֹל נִתְפַּדַּד יִתְרוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה — בֵּינּוֹן שִׁיִּצָּא מֹשֶׁה, יִצָּא אֶהְרֹן, נָדָב וְאַבְיָהוּא, וּמִי הוּא שְׂרָאָה אֶת אֵלּוֹ יוֹצֵאִין, וְלֹא יִצָּא. וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁק לּוֹ, אֵינִי יוֹדֵעַ מִי הִשְׁתַּחֲוָה לְמִי, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "אִישׁ לְרַעְהוּ" — מִי הַקְּרוֹי 'אִישׁ', זֶה מֹשֶׁה, שְׁנַאֲמַר: (במדבר יב ג) "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה" (מכילתא):

ח ויספר משה לתתנו את כל-אשר עשה יהוה לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל-התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם יהוה:
 ויספר משה לתתנו את כל-אשר עשה יהוה לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל-התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם יהוה:
 ואשתעי משה לחמוהי ית כל די עבד יי לפרעה ולמצראי על עיסק ישראל ית כל עקתא די אשפחתנון בארחה ושזכנון יי:

ט ויחד יתרו על כל-הטובה אשר-עשה יהוה לישראל אשר הצילו מיד מצרים:
 ויחד יתרו על כל-הטובה אשר-עשה יהוה לישראל אשר הצילו מיד מצרים:
 וחדי יתרו על כל טבתא די עבד יי לישראל די שזכנון מידא דמצראי:
 י ויאמר יתרו ברוך יהוה אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את-העם מתחת יד-מצרים:
 ויאמר יתרו ברוך יהוה אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את-העם מתחת יד-מצרים:

יא ויאמר יתרו ברוך יי די שזיב יתכון מידא דמצראי ומידא דפרעה די שזיב ית עמא מתחות מרות מצראי:
 יא עתה ידעתי כי-גדול יהוה מכל-האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם:
 עתה ידעתי כי-גדול יהוה מכל-האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם:
 כען ידענא ארי רב יי ולית אלה בר מניה ארי בפתגמא די חשיבו מצראי למדן ית ישראל ביה דננון:

רש"י

(ח) ויספר משה לחתנו, למשפך את לבו לקרבו לתורה (מכילתא). את כל התלאה, שעל הים ושל עמלק. (מכילתא). התלאה, למ"ד אל"ף מן היסוד של התבה, והתי"ו הוא תקון ויסוד הנופל ממנו לפרקים, וכן: תרומה, תנופה, תקומה, תנואה:
 (ט) ויחד יתרו, וישמח יתרו, זהו פשוטו. ומדרש אגדה: (ילקוט ש"י, רסח) 'נעשה בשרו חדודין חדודין, מצר על אבוד מצרים, הינו דאמרי אינשי: 'גירא עד עשרה דרי לא תבני ארמאה באפיה' (סנהדרין צד). [על כל-הטובה וכו' אשר הצילו מיד מצרים] 'על כל-הטובה' — טובת המן, והבאר והתורה, ועל כלן 'אשר הצילו מיד מצרים' — עד עכשו לא היה עבד יכול לברח ממצרים, שהיתה הארץ מסגרת, ואלו יצאו ששים רבוא (מכילתא):
 (י) אשר הציל אתכם מיד מצרים, אמה קשה. ומיד פרעה, מלך קשה. מתחת יד מצרים, פתגמו — לשון 'רדוי ומרות'. ה'יד' שהיו מכבידים עליהם, היא העבודה:
 (יא) עתה ידעתי, מכירו הייתי לשעבר, ועכשו ביותר. מכל האלהים, מלמד שהיה מפיר בכל עבודה זרה שבעולם — שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה (מכילתא). כי בדבר אשר זדו עליהם, פתגמו: — במים דמו לאפדם, והם נאכדו במים (מכילתא). אשר זדו, 'אשר הרשיעו'. ורבתינו דרשהו לשון 'ויזד יעקב נזיד' (בראשית כה כט) — בקדרה אשר בשלו, בה נתבשלו (סוטה יא):

יב וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עִלָּה וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְכָל א זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֹכַל-לֶחֶם
 עִם-חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:

וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עִלָּה וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְכָל א זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֹכַל-לֶחֶם עִם-חֹתֵן מֹשֶׁה
 לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:

וַקָּרִיב יִתְרוֹ חֲמוּהֵי דְמֹשֶׁה עֶלְוֹן וְנִכְסֵת קוּדְשֵׁיִן קָדָם יי וַאֲתָא אֶהָרֹן וְכָל סְבִי יִשְׂרָאֵל לְמִיכַל לְחֻמָּא עִם
 חֲמוּהֵי דְמֹשֶׁה קָדָם יי: **שני**

רש"י

(יב) עִלָּה, כְּמִשְׁמָעָה, שֶׁהִיא כְּלָה [נ"א: עוֹלָה] כְּלִיל. וּזְבָחִים, שְׁלָמִים. וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְגו', וּמֹשֶׁה הֵיכֵן הֵלֵךְ, וְהֵלֵא הוּא שִׁינְאָה
 לְקִרְאָתוֹ וְגַרְם לוֹ אֶת כָּל הַכְּבוֹד — אֶלָּא שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ לִפְנֵיהֶם (מכילתא). לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, מִכָּאן שֶׁהִנְהִיחַ מִסְעוּדָה
 שֶׁתְּלַמְדֵי חֻכְמִים מְסֻבִּין בָּהּ, כְּאֵלּוֹ נִהְנָה מִזִּיו הַשְּׂכִינָה (ברכות סד):